

İZMİR'DE BİR OSMANLI YAPITI: TİRE NECİPPAŞA KÜTÜPHANESİ

Zozan TÜFEK*

Makale Geliş Tarihi: 22 Kasım 2023

Makale Kabul Tarihi: 16 Aralık 2023

Öz

Sultan II. Mahmut dönemi devlet adamlarından Baruthane Nazırı Mehmet Necip Paşa tarafından İzmir ili Tire ilçesinde yaptırılan Necippaşa Kütüphanesi Osmanlı döneminde kurulan vakıf kütüphanelerindedir. Zengin bir kültürel mirasa sahip olan bu kütüphane, geçmişten günümüze işlevini korumakta ve bilgi aktaran bir köprü vazifesi görmektedir. Kütüphane, yazma ve basma koleksiyonlardan oluşan ülkemizdeki nadir yazma eser kütüphanelerinden biridir. Harf devriminden sonra kütüphanenin okuyucu yelpazesi daralsa da ayakta kalmayı başaran nadir kütüphanelerindedir. 194 yıldır vakıf kütüphanesi olarak hizmet veren Necippaşa Kütüphanesi, dijital kütüphanecilik alanındaki gelişmeler neticesinde kütüphanede bulunan kitaplar ile araştırmacılara online hizmet vermeye başlamıştır. Araştırmacılara sunulan dijital kütüphanecilik hizmetinin yanı sıra 2018 yılı itibarı ile yerli ve yabancı ziyaretçiler için müze-kütüphane olarak da faaliyet gösteriyor.

Anahtar Kelimeler: İzmir, Kütüphane, Kültürel Miras, Vakıf, Yazma Eserler.

AN OTTOMAN BUILDING IN IZMIR: TIRE NECİPPAŞA LIBRARY

Abstract

Necippaşa Library, which was built by Mehmet Necip Pasha, Minister of Baruthane, one of the statesmen of Sultan Mahmut II period, in Tire district of İzmir province, is one of the foundation libraries established in the Ottoman period. This library, which has a rich cultural heritage, preserves its function from the past to the present and acts as a bridge transferring information. The library is one of the rare manuscript libraries in our country consisting of manuscript and printed collections. Although the range of readers of the library narrowed after the letter revolution, it is one of the rare libraries that managed to survive. Serving for 194 years as a foundation library, Necippaşa Library has started to provide online services to researchers with the books in the library as a result of developments in the field of digital librarianship. In addition to the digital librarianship service offered to researchers, as of 2018, it also operates as a museum-library for local and foreign visitors.

Key Words: İzmir, Library, Cultural Heritage, Foundation, Manuscripts.

* Uzman. zozantufek45@gmail.com. ORCID ID: <https://orcid.org/009-009-4128-068X>

GİRİŞ

Yazılı bilgilerin toplanması ve muhafaza edilmesi, kültürel bilgilerin korunma yollarındandır. Yazılı bilgiyi korumak amacıyla kütüphane yapıları inşa edilmiş, tarih boyunca ilime önem veren hükümdarlar, devletlerinde büyük kütüphaneler kurmaya özen göstermiş ve kendi dönemlerinin en önemli kitaplarını kütüphanelerinde toplatmışlardır. Kütüphaneler tarihte önemli bir yer tutmuş ve ilk uygarlıklardan bu yana kutsal kabul edilmiş, tapınak yapılarının içinde kendilerine yer bulmuşlardır. Günümüze ulaşan tarihi kalıntılardan yola çıkarak bilinen ilk kütüphane yapısı, MÖ 7. yüzyılda Asur İmparatorluğu'nun merkezi olan Nineve'de yer alan krallık kütüphanesidir. Kütüphaneciliğin kökleri Sümer ve Mısır uygarlıklarına dayanırken, ilerleyen dönemlerde Yunan ve Roma uygarlıklarıyla şekillenmiş ve nihayet günümüzde modern kütüphanelerin ortaya çıkışına kadar evrilmiştir¹.

İslam dünyasında kütüphaneciliğin gelişimi 8. yüzyılda İranlıların ve Arapların Çinlilerden kâğıt yapımını öğrenmesiyle başlamıştır. İslam kültürüyle birlikte yayılan kitap merakı birçok kütüphanenin kurulmasına ve kütüphanecilik geleneğinin oluşmasına yol açmıştır. İslam dünyasında bu gelenek; Emevîler, Abbasiler, Selçukîler, Osmanlılar gibi Türk- İslam devletlerinde gelişerek yaygınlaşmıştır. İslam kütüphaneleri genellikle cami, mescit ya da medrese yapılarının içinde yer almaktaydı. Bu kütüphaneler vakıflardan elde edilen gelirlerle kurulmuş ve akarlarla sürekli bir hizmet vermeyi amaçlamıştır. Genellikle vakfiyede belirtilen şartlara göre şekillenmiş ve bu doğrultuda da faaliyet göstermişlerdir². Osmanlı Devleti'nde İslam kültüründeki vakıf hizmeti anlayışı geliştirilerek devam ettirilmiş, hayırsever kişilerin sahip olduğu taşınır ve/veya taşınmazların gelirleriyle kamu hizmeti amacıyla kurulan vakıflar aracılığıyla sosyal hizmetler yürütülmüştür. Bu hizmetler doğrultusunda camiler, medreseler, mescitler, darüşşifa (hastaneler), kütüphaneler, kervansaraylar, hanlar, hamamlar, çeşmeler vb. yapılar inşa edilmiştir. Devletin kuruluş döneminde eğitim ve öğretim ile ilgili ilk faaliyetler İznik'in fethinden sonra Orhan Gazi'nin bir medrese kurmasıyla başlamıştır. İstanbul'un fethinden sonra ise Osmanlı İmparatorluğu bünyesinde yer alan Edirne, Afyon, Üsküp, Amasya, Bursa, İnegöl, Kastamonu, Trabzon, Gebze, Diyarbakır ve İstanbul gibi şehirlerde

¹ Yıldız 1985.

² Ersoy & Soysal 1963.

kütüphaneler kurularak ülke geneline yayılmaya başlamıştır. Bu kütüphaneler, ilim ve kültürü yaymak, öğrencilere kaynak sağlamak ve halkın bilgiye erişimini kolaylaştırmak maksadıyla kurulmuştur³.

Necip Paşanın Hayatı, Vakfı ve Kütüphanesi

Mehmet Necip Paşa bin Abdülmucip, Gürcü bir ailenin oğlu olarak Hicri 1200 (Miladi 1785) yılında İstanbul'da doğmuştur. Necip Paşa'nın babası Abdülmucip Efendi İstanbul'un tanınmış âlimlerinden biriydi. Döneminin önemli devlet adamlarından olan Necip Paşa, farklı devlet kadrolarında görev almış, Vüzera Kapı Kethüdalığı yapmış daha sonraki yıllarda ise askeri görevlere yükselerek önce Piyade Mukabelecisi, ardından da Baruthane Nazırı olmuştur. Mehmed Necip Paşa, Baruthane Nazırı iken kendi adına bir vakıf kurmuştur. İlerleyen yıllarda Mora Ordusu ve Tatarpazarcığı'na memur olarak atanmış ve Ağa Hüseyin Paşa komutasındaki ordunun defterdarı olmuştur. Ancak daha sonra Baruthane Nazırlığından alınarak Harbiye Nazırlığı, Şam Valiliği ve Bağdat Valiliği görevlerinde bulunmuş, fakat sonunda azledilerek 1851 yılında İstanbul'da vefat etmiş ve Eyüp Mezarlığı'na defnedilmiştir⁴.

Osmanlı İmparatorluğu'nda II. Mahmut döneminde kurulan kütüphanelerden biri olan Necippaşa Kütüphanesi, vakfın ana hayratı olarak inşa edilmiştir. Kütüphane, Osmanlı devlet adamı Mehmet Necip Paşa tarafından İzmir'in Tire ilçesinde yaptırılmış müstakil bir yapıdır. Kütüphane binası 1826-1827 tarihlerinde inşa edilmeye başlandıktan sonra Necip Paşa kurduğu vakfın amaçlarını bir vakfiye ile resmileştirmiştir. Mart 1829 tarihli bu vakfiye, Necippaşa kitap koleksiyonunda NP-677 envanter numarasıyla kayıtlıdır. Nesih hatla Osmanlıca yazılan bu vakfiyede vakfın hangi amaçla kurulduğu, bağışlanan akarlar ve vakıfla ilgili diğer bilgiler yer almaktadır. Necip Paşa bu kütüphaneyi Tire'deki medrese öğrencilerinin kitap ihtiyacını karşılamak amacıyla yaptırmış ve kütüphanenin devamlılığını sağlamak için vakfiyeye şartlar koymuştur. Kütüphanede kimlerin görev yapacağı ve maaşlarının ne kadar olacağı bu vakfiyede ayrıntılı olarak yazılmıştır. Ayrıca kütüphanedeki kitapların ödünç verilmeyeceği ve her altı ayda bir kitap sayımı yapılacağı da şartlar arasındadır. Sayım sırasında kitapların eksik olduğu tespit edilir ve bu durumdan hafız-ı kütüb'ün sorumlu olduğu saptanırsa, maaşıyla eksik olan kitap sayısı kadar kitap alıp yerine

³ Erünsal 2015.

⁴ Kılıç 2020.

koyacaktır. Kitapların kaybindan hafız-ı kütüb sorumlu değil ise yeni kitap alıp yerine koyma görevi vakfın mütevellisinindir. Vakıf mütevellisi bunu vakfın akar gelirleriyle yerine getirecektir. Böylelikle kütüphanedeki kitap sayısının azalmasının önüne geçilmek istenmiştir.

Paşa, ilçeye kıymetli bir kütüphane kazandırmakla yetinmemiş kütüphanenin bitişiğinde 1840-1841 yıllarında Necip Paşa adıyla anılan bir Nakşibendi Zaviyesi, bir medrese ve bir mescit yaptırmıştır. Kütüphane görevlisinin yaşayabilmesi için civardaki bir evi tamir ettirerek görevliye tahsis etmiştir⁵.

Necippaşa Kütüphanesi, Tire'de Osmanlı Dönemi'nden kalan en önemli mimari eserlerden biridir ve Tire'de kurulan ilk büyük kütüphanedir⁶. Kütüphanenin inşa tarihi ve kim tarafından yaptırıldığı ile ilgili bilgileri yapının kitabelerinden öğrenmekteyiz. Kütüphanenin üç kitabesi bulunmaktadır. Kütüphanenin güney cephe duvarının sağ alt köşesinde bulunan ilk kitabe yekpare mermer üzerine nesih hatla yazılmıştır. Bu kitabeye göre binanın yapımına 1826-1827 yıllarında başlanmıştır. İkinci kitâbe, harim kapısının alınlığında konumlanmıştır. Mavi zeminli yekpare bir mermer üzerine ta'lik hat kullanılarak altın yaldızla yazılmıştır. 1928 yılına ait bu kitabede Necip Paşa'nın kütüphaneyi vakf ettiği yazılmıştır. Kütüphane için hazırlanan vakfiyesine göre kütüphane 1829 yılında hizmete girmiştir⁷. Üçüncü kitâbe ise piramidal bölmenin kapısının üst kısmında yer almaktadır ve kütüphanenin harim bölümüne sonradan eklenen sekizgen ahşap piramidal bölme için hazırlanan bir hat levhasıdır⁸.

Kütüphane yerel malzeme ve tekniklerle, yöresel yapım geleneklerini, yörenin yerel kimliğini yansıtan geleneksel bir yapı olarak inşa edilmiştir. Kütüphanenin planı incelendiğinde, 19. yüzyılda inşa edilen müstakil kütüphanelerle benzer özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Girişi güneye bakan kütüphane binası, bahçeli ve kagir bir yapıdır. Taştuğla almasıık duvar sistemiyle inşa edilen yapı, bahçenin ortasında dörtgen bir plana sahiptir. Kubbeli ve tek mekânlıdır. Kütüphanenin içindeki kitapları; su baskınları, nem ve rutubet gibi fiziksel etkenlerden korumak için su basmanının kotu yerden yüksektir. Kütüphane binasına giriş sekiz

⁵ Kılıç 2020; Yıldırım 2003.

⁶ Türkyılmaz 2018.

⁷ Tüfek 2023.

⁸ Yıldırım 2011.

basamaklı yarım daire şeklinde bir merdivenle sağlanmaktadır. Kütüphanenin revak bölümünde kemer geçişi mermer sütun kaideleri üzerine yerleştirilmiş ahşap sütunlara oturan bağdadi kemerlerle dışa açılan eğimli çatıyla örtülüdür. Revak bölümü 1953 yılında Tire Belediyesi tarafından kapatılmıştır.

Kubbe kasnağının dört tarafında birer adet yuvarlak kemerli alçı sebeke doğramalı pencere bulunurken beden duvarlarında kuzeyde bir, diğer cephelerde ikişer adet pencere olmak üzere toplam 11 adet pencere ile kütüphane aydınlatılmıştır. Beden duvarlarında bulunan pencereler dışardan mermer söveli içerden yuvarlak hafifletme kemerleri ile yukardan gelen ağırlık beden duvarlarına doğru dağıtılmıştır. Bu pencereler dışarıdan lokma demir parmaklıklarla çevrelenmiş içerden ise ahşap pervazlı cam pencereler kullanılmıştır. Harim bölümü ve revak bölümünde kapı ve pencere kemerleri ile kubbe geçişi gibi detaylarda kalem işi süslemeler kullanılmıştır. 1929 yılına ait fotoğraflarda (Fotoğraf 5) revak bölümünde görülen kalem işi bezemler günümüze kadar ulaşamamış çünkü bu tarihten sonra yapılan restorasyonlar sonucunda revak bölümündeki kalem işleri de dahil olmak üzere tüm sıvalar kazınarak kaldırılmış ve duvarların taş-tuğla görünümü ortaya çıkarılmıştır. Harim bölümünde ise yapının inşa tarihi ile uyumlu olarak yeşil, sarı, kırmızı ve mor renklerinde işlenmiş fiyonk ve çiçek gibi motifler günümüze kadar ulaşmıştır. Pencerelerin iki yanında ise "Allah" ve "Muhammed" gibi kutsal isimler sülüs hat ile yazılmıştır. Necippaşa Kütüphanesi, yalın bir planlama, iddiasız ancak dengeli bir mimari ifade, ölçülü ve zarif kalem işi süslemeleri ile Osmanlı kütüphane mimarisine ışık tutan önemli yapılarıdır.

Kitap Koleksiyonları

Yazma veya eski harfli basma eserlerin değeri, öncelikle tek nüsha veya en eski nüsha olması, müellif hattı olması, ünlü bir hattatın istinsah ettiği bir nüsha olması veya hat, tezhip, minyatür, mürekkep, kâğıt ve cilt bakımından sanat ve estetik değeri olan eserler ihtiva etmesi ile ölçülür. Özellikle farklı kişiler tarafından okunmuş ve satır altlarına ya da sayfa kenarlarına "ta'likât" (haşiye, derkenar) adı verilen notlar düşülmüşse bu, el yazmalarına ayrı bir değer katmaktadır⁹. Necippaşa Kütüphanesi koleksiyonları, nadir eserlere değer katan bu öğelerin hemen hepsinin örneklerini bünyesinde barındırmaktadır.

⁹ Rukancı 2012.

Necippaşa Kütüphanesi, kütüphaneyi yaptıran Necip Paşa tarafından 1829 yılında İstanbul'dan gönderilen 678 kitap ile hizmet vermeye başlamıştır¹⁰. Bu koleksiyona zaman içerisinde bağışlar ya da kamu kurumlarından devralma yoluyla sekiz koleksiyon daha eklenmiştir. Günümüzde kütüphanenin 9 farklı koleksiyonunda 2000 el yazması ve 3300 basılı kitap olmak üzere toplam 5300 kitap bulunmaktadır. Kütüphanenin koleksiyonları, Vakıflar Genel Müdürlüğü yayınları ve şahıslardan gelen bağışlarla büyümeye devam etmektedir.

Kütüphanedeki kitaplar genellikle Arap harfleriyle yazılmış Arapça, Farsça ve Osmanlıca kaynaklardan oluşmaktadır. Kütüphanede beylikler döneminden günümüze kadar ilmi ve sanatsal özellikleri yüksek birçok tarihi el yazması ve eski harfli matbu kitap bulunmaktadır. Kütüphanedeki kitaplar konu olarak dinî, sosyal ve pozitif bilimlerde yazılan nadir kitaplardan oluşmaktadır. Bu kitaplara örnek vermek gerekirse İbn Sina'nın el-İşârâtı, Kâtip Çelebi'nin Cihânnümâsı, Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın Mâ'rifetnâmesi, Şanizâde Attaulah Efendi'nin Hamse-i Şanizâdesi, İbni Haldun Mukaddimesi, Mevlana'nın Mesnevisi gibi çok önemli ve eşsiz eserlerin nüshaları da kütüphanenin koleksiyonlarında bulunmaktadır¹¹¹.

Kütüphanenin Hizmet Politikası

Cumhuriyetin ilanından sonra eğitim ve kültür alanında yapılan yenilikler neticesinde 1928 yılında, "Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun" un kabul edilmesiyle birlikte öncesinde kullanılan Arap harfleri temelli Osmanlı alfabesinin kullanımı sona erer ve Latin harflerine dayalı Türk alfabesi resmi olarak kullanılmaya başlanmıştır¹². Bu değişiklik nedeniyle daha önce yazılmış olan kitapların daha sınırlı bir okuyucu kitlesine hitap etmeye başlamasıyla bu eserlere olan talep eskiye nazaran azalmaya başlamıştır.

Ülkemizde yaşanan değişim ve dönüşümler sonucunda tarihi koleksiyonlara sahip kütüphanelerin işlevselliğini koruyabilmesi ve çağa ayak uydurabilmesi için bazı konsept değişikliklerinin yapılması zorunlu hale gelmiştir. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'nde inşa edilen tarihi Necippaşa Kütüphanesi de çağa ayak uydurmak için hizmet politikasında değişim ve dönüşüm geçiren kütüphanelerin başında gelmektedir. Bu

¹⁰ Kılıç 2020.

¹¹ <https://www.vgm.gov.tr/faaliyetler/kulturel-faaliyetler/kutuphaneler>.

¹² <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/harf-devrimi/>.

dönüşüm, bilgi odaklı hizmet anlayışından bilgi ve ziyaret odaklı bir hizmet anlayışına geçiş olarak uyarlanmıştır. Bilgi çağındaki gelişmelere eşlik eden yeni kütüphanecilik anlayışı, kütüphaneleri nesne odaklı ve durağan kurumlar olmaktan çıkarıp, ziyaretçi kabul eden, ziyaretçilerin ihtiyaçlarıyla ilgilenen, akademik camia ve toplumla etkileşim halinde olan yaşayan kültür ve eğitim kurumlarına dönüştürmüştür. Kütüphanenin geleneksel rolünde ortaya çıkan değişim ihtiyacının sebebi ise kültür varlıklarının korunmasının yanı sıra, kütüphane binasının içinde bulunduğu kültürel mirasın bütünlüğünün bir parçası olması, yapının hangi amaçla inşa edildiğinin göz önünde bulundurulması, sosyal ve kültürel bağlamda işlevselliği sürdürülmeye çalışılmıştır.

Ziyaretçilere, müze vitrinleri dışında, kendine özgü binası ve dokusu içinde toplu olarak sergilenen/saklanan el yazması ve eski harfli basma kitap koleksiyonlarını da görme fırsatı sunulmaktadır. Sergide, kütüphane binasının korunmasına, mimari mirasın amacına, yani kültürel mirasın parçası olduğu yapıya sadık kalınmaya çalışılmıştır. Binanın kütüphane olarak inşa edilmesi, içindeki eserler ve eserlerin sergilenme biçimi kendi dönemlerini yansıtmaktadır. Kitaplar raflara herkesin görebileceği şekilde düzgün, uygun ve özenli bir şekilde yerleştirilmiştir. Kütüphanedeki kitaplar envanter numaraları doğrultusunda sağdan sola ve yukarıdan aşağıya doğru raflara dizilmiştir. Kitaplar, nadir eserler yönergesinde belirtilen standartlara uygun olarak belgelenip kataloglandıktan sonra yüksek çözünürlüklü renkli çekimlerle dijitalleştirilmektedir. Kaynak sağlama açısından, araştırmacılara dijital kütüphanecilik hizmeti ile kişisel bilgisayarlarında bu kaynakları inceleme fırsatı sunulmaktadır.

Müze-kütüphane konsepti, koleksiyonların ziyaretçiler üzerindeki etkisini artırırken, kültür ve sanat eserlerini de toplumla buluşturmaktadır. 2018 yılında restorasyonu tamamlanan kütüphane binasının teşhir ve tanzim alanı modern anlayışa uygun olarak teknolojik ve iklimsel yöntemlerle yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler çerçevesinde kültür varlıklarının değerine uygun standartlarda, doğal afetlerde koleksiyon koruması sağlayan dolap ve raf sistemleri, koleksiyonların geleceğe yönelik korunması ve saklanması için hayati önem taşımaktadır.

Kütüphane binası ve içinde bulundurduğu kitap koleksiyonlarının korunması için gerekli güvenlik önlemleri alındıktan sonra kütüphane ziyaretçi hizmeti vermeye başlamıştır. Ziyaretçilere gerekli bilgiler verildikten sonra kütüphane görevlileri eşliğinde harim bölümü rahatlıkla

gezilebilir bir formata dönüştürülmüştür. Kütüphanede verilen rehberlik hizmeti ile ziyaretçiler, Necippaşa Kütüphanesi ve koleksiyonları hakkında bilgi edinirken, eşsiz kitapların tarihi ve kültürel değerlerini ve konumlarını özgün dokusal bağlamları içinde görebilme imkânı sunulmaktadır. Bu nitelikteki sergilerin amacı, eserleri ziyaretçilere anlamlı bir bütünün parçaları olarak sunarak koleksiyonları estetik bir gösterimle tanıtmaktır.

Sonuç

Kütüphanelerin öncelikli görevi, kitap koleksiyonlarını sağlıklı ve güvenli bir şekilde muhafaza etmek için gerekli çevresel koşulları oluşturmak ve sürdürmektir. Necippaşa Kütüphanesi, taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarına saygılı, bünyesinde kurulduğu vakıf amacına uygun, sürdürülebilir bir politikayı amaçlamaktadır. Sürdürülebilir bir gelişme çerçevesinde mimari miras olan kütüphanenin işlevini hala devam ettirmesi, yaratıcılığın önemli bir bileşeni olduğunu göstererek aynı zamanda toplumsal bütünleşmenin ve karşılıklı anlayışın temin edilmesinde de önemli bir rol üstlenmektedir. Kütüphane, günümüzde Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne bağlı bir vakıf kütüphanesi olarak hizmet vermeye devam etmektedir.

KAYNAKÇA

- Ersoy& Soysal 1963 Ersoy, O., & Soysal, Ö. (1963). İslam Kütüphaneleri. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 275-293.
- Erünsal 2015 Erünsal, İ. E. (2015). Osmanlılarda Kütüphaneler ve Kütüphanecilik. *Millî Eğitim Dergisi*, 45 (208), 194-199.
- Kılıç 2020 Kılıç, A. (2020). Mehmet Necip Paşa, Kütüphanesi ve Vakfı. *Tire'den Yansımalar*, (15) 36-45.
- Rukancı 2012 Rukancı, F. (2012). Yazma Eserlerde Fiziksel Niteleme. *Erdem*, (63), 169-204.
- Tüfek 2023 Tüfek, Z. (2023). Tire Necippaşa Kütüphanesinin Teşhir ve Tanziminin Kültürel Miras Açısından Değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Batman Üniversitesi, 34-37.
- Türkyılmaz 2018 Türkyılmaz, Z. (2011). Cumhuriyet Döneminde Tire. *Yüksek Lisans Tezi*, Ege Üniversitesi, 150-152.
- Yıldırım 2003 Yıldırım, A. İ. (2003). Necippaşa Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu, Tire, 10-50.
- Yıldırım 2011 Yıldırım, A.İ. (2011). Necippaşa Kütüphanesi Tezhipli Yazmalar Kataloğu. *Tire Belediyesi Kültür Yayınları*, 11-17.
- Yıldız 1985 Yıldız, N. (1985). Eskiçağ Kütüphaneleri. İstanbul; *Marmara Üniversitesi Yayınları*, 1-55.

E-Kaynaklar

<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/harf-devrimi/>

<https://www.vgm.gov.tr/faaliyetler/kulturel-faaliyetler/kutuphaneler>

GÖRSELLER

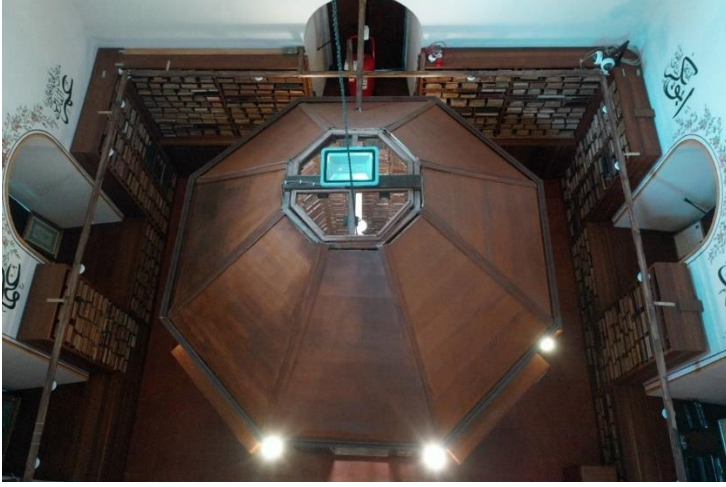
Fotoğraf 1: Necippaşa Kütüphanesinin Güney Cehesinden Bir Görüntü (Kişisel Arşiv, 2023)

Fotoğraf 2: Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın Mâ'rifetnâme Adlı Eserinden Bir Görüntü (Kişisel Arşiv, 2023)

Fotoğraf 3: Kütüphanede Latin ve Arap Harflerini Kullanan İki Farklı Nesilden Bir Görünüm (Y. Göçmen Arşivi, 1963).

Fotoğraf 4: Necippaşa Kütüphanesinin Ana Mekanındaki *Sekizgen Piramidal Bölme* (O. Cansu Şahsi Arşivi, 2022)

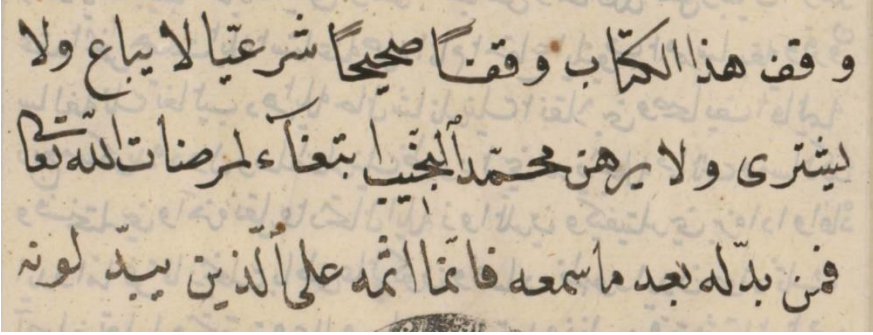

Fotoğraf 5: Necippaşa Kütüphanesinin Revak Bölümünün Camekânla Kapatılmadan Önceki Hali (M. Topuz Arşivi, 1929)

Fotoğraf 6: Necippaşa Mührü (Şahsi Arşiv, 2023)

<i>Hasbiyallahu vahdehu</i> <i>ve kefa abduhu</i> <i>Mine'l kütübi'lleti</i> <i>vakafeha el-fakir</i> <i>İla âlâi rabbihi'l-hasib el</i> <i>med'uvv</i> <i>Bi-muhammed en-necib</i> <i>H.1243 (M.1827)</i>	Necippaşa Mührü'nün günümüz türkçesine çevirisi ise şöyledir; Bana yalnız Allah yeter Ve kuluna kafidir Bu kitapları Allahın nimetlerine muhtaç olan Mehmet Necip vakfetmiştir. <i>H.1243 (M.1827)</i>
<i>Foto 6a:</i> Necippaşa Mührünün Latin Alfabesine Transkripsiyonu	<i>Foto 6b:</i> Necippaşa Mührünün Çevirisi

Fotoğraf 7: Necippaşa Vakıf Kaydı (Şahsi Arşiv, 2023)

Foto 7a; Necippaşa Vakıf Kaydının Çevirisi: İş bu kitap, satılmamak, satın alınmamak, rehin verilmemek üzere sahih bir şeri vakıfla Mehmet Necip tarafından Allah rızası için vakfedilmiştir. Her kim ki bunu duyduktan sonra bu şartları değiştirirse onun günahı ancak değiştirenlerin üzerindedir.